

SPORT, BEWEGEN & WELZIJN

Visie op de positie van Welzijn binnen de sport- en beweegketen

"Sport en Bewegeregisseur voor kwetsbare groepen"

Sport has the power to change the world. It has the power to inspire. It has the power to unite people in a way that little else does. Sport can awaken hope where there was previously only despair –

Nelson Mandela

Aanleiding

De MO-Groep WM&D heeft Living Vision gevraagd om middels een visie op het thema sport en bewegen de positie en rol van welzijn binnen dit thema expliciet te maken en duidelijker en krachtiger neer te zetten. Te vaak wordt nog geconstateerd dat welzijn niet altijd een logische positie heeft als het nationale en lokale sport- en beweegdiscussies betreft, terwijl sport- en bewegen juist succesvolle interventies zijn voor de verschillende doelgroepen van welzijn. Sport en bewegen als middel worden op het ogenblik breed ingezet in onze maatschappij om positief te interveniëren bij de nationale uitdagingen rondom vraagstukken over onder andere: sociale cohesie, gezondheid, sociale vaardigheden, talentontwikkeling, zelfredzaamheid, sociaal isolement en de mate waarin (top)sport bijdraagt aan de nationale economische en publicitaire spin-off. Voorbeelden hiervoor zijn: Het Olympisch Plan 2028, het Nationaal Actie Plan Sport en Bewegen, de inzet van combinatiefunctionarissen, de Brede School en het WMO-loket. Door de brede inzet van sport en bewegen zullen deze nationale sport- en beweeguitdagingen de komende jaren worden aangepakt vanuit samenwerkingsnetwerken. Niet één organisatie of branche zal door deze brede scope in staat zijn om alléén al deze uitdagingen via sport en bewegen aan te gaan. Dit zal door samenwerking tussen meerdere maatschappelijke- en commerciële organisaties worden ingezet en uitgevoerd. Welzijnsorganisaties zullen zichzelf een heldere en sterke positie moeten verwerven binnen deze samenwerkingsnetwerken om succesvol te kunnen zijn.

Via een enquête onder een tiental welzijnsorganisaties, een workshop met zeven welzijnsorganisaties, een workshop met medewerkers van de MO-Groep en het analyseren van spelers en speelveld via relevante documenten heeft Living Vision deze visie ontwikkeld.

Sportontwikkelingen en sportkansen voor welzijn

Met het Olympisch Plan 2028 wil Nederland in 2016 schitteren op alle niveaus. Dit uitgangspunt geeft de sport handvaten om aan te haken bij welzijn en vice versa. Twee van de gestelde 8 ambities¹ sluiten naadloos aan bij het welzijnswerk:

1. De Sociaal-maatschappelijke ambitie
2. De Welzijnsambitie

---

¹ Olympisch Plan 2028. Heel Nederland naar Olympisch Niveau. Plan van aanpak op hoofdlijnen.

De sociaal maatschappelijke ambitie zorgt ervoor dat Nederland middels sport en bewegen in 2016 een sociaal klimaat heeft waarin Nederlanders met plezier samenleven, trots op hun land zijn en graag iets voor de maatschappij terug willen doen. Het Olympisch Plan 2028 geeft aan dat hiervoor wordt ingezet op:

- Het vergroten van sport- en beweegparticipatie in achterstandswijken
- De sportvereniging te ontwikkelen tot maatschappelijke organisaties en zelfs tot openbare voorzieningen
- Kansarme jongeren te betrekken door vrijwilligerswerk, clinics en organisatie van side-events
- Vrijwilligerswerk als opstap naar betaald werk te stimuleren
- Sociale uitsluiting van kinderen op sport- en cultuurgebied terug te dringen
- Vrijwilligerswerk te zien als reïntegratietraject voor mensen met een uitkering

De welzijnsambitie heeft te maken met de volksgezondheid. Deze ambitie zorgt ervoor dat in 2016 Nederland een gezondere bevolking heeft: fitte werknemers, vitale ouderen en minder mensen (vooral kinderen) met overgewicht. Dit wordt bereikt door:

- Het stimuleren van sport en bewegen langs allerlei fronten (accommodaties en organisaties, oud en jong, school en andere maatschappelijke organisaties)
- Preventie gericht op maatschappelijke activiteit
- Maximaliseren van de bijdrage vanuit de sportwereld aan het Convenant Overgewicht

De kansen voor welzijn om een belangrijke rol te spelen in de nationale- en lokale sportdiscussies worden vergroot als de Rapportage Sport 2008² wordt geanalyseerd. Hierin is duidelijk zichtbaar dat laag opgeleiden, lage inkomstengroepen, 65-plussers, gehandicapten, allochtonen en mensen met een chronische ziekte achterblijven als het om sporten en bewegen gaat. Het betreft hier kwetsbare groepen die tevens de doelgroep zijn van het welzijnswerk.

Oplossingen om de sport- en beweegparticipatie onder deze groepen te verhogen worden veelal gezocht in het vergroten van de maatschappelijke taak van een sportvereniging, zie ook de sociaal-maatschappelijke ambitie van het Olympisch Plan. De twijfels over de capaciteit van veel sportverenigingen, uitzonderingen daar gelaten, zijn terecht aangezien de sportvereniging zijn functie en terrein in de samenleving aan het verliezen is. Dit is een verontrustende zaak, aangezien

---

² Sociaal en Cultureel Planbureau en WJH Mullier Instituut.

Nederland wil in 2016 schitteren op alle niveaus. Welzijn en sport kunnen elkaar versterken op de volgende twee punten in het Olympisch Plan 2028:

- Sociaal-maatschappelijke ambitie
- Welzijnsambitie

een goed renderende sportvereniging van gouden waarde is voor zijn omgeving. De sportwereld is daarom op zoek naar maatschappelijke partners. Onderwijs is van oudsher al een logische partner. Veel sportverenigingen zijn ooit ontstaan vanuit het onderwijs. Daarnaast is onderwijs natuurlijk een perfecte plaats om de nationale sport- en bewegcultuur te sturen. Onze jeugd wordt hier tenslotte gevormd.

Welzijn is nog geen logische en automatische partner van de sport. In sommige situaties is zelfs te spreken van concurrentie tussen de welzijnsorganisatie en de sportvereniging. Echter, als er wordt gekeken naar de ambities van het Olympisch Plan 2028 en de maatschappelijke uitdaging van Rapportage Sport 2008, dan zou welzijn ook een logische partner voor sport- en bewegen moeten zijn. Daarnaast zijn er binnen de welzijnsbranche voldoende succesvolle interventies voor kwetsbare groepen met sport en bewegen voor zowel jeugd, jongeren als ouderen. Bovenstaande succesvolle interventies zijn veelal projecten die het verdienen om structureel vorm te krijgen. De vraag is hoe komen we tot een succesvolle structurele samenwerking tussen welzijn, sport en bewegen.

Visie

Een meer expliciete visie voor en door de MO-groep zal bijdragen bij het realiseren van succesvolle structurele samenwerkingen.

De vergaarde informatie uit verschillende bronnen heeft geleid tot de formulering van onderstaande visie:

De welzijnsbranche speelt een belangrijke rol als het gaat om enkele sociaal maatschappelijke doelstellingen voor kwetsbare groepen waarbij sport en bewegen als interventie worden ingezet. Deze rol wordt versterkt door koppelingen met andere maatschappelijke organisaties te maken. Meestal kan welzijn een belangrijke rol vervullen als regisseur, maar bij afwezigheid van een goede (lokale) infrastructuur zal welzijn de interventie zelf moeten organiseren.

Welzijn is tenslotte het beste op de hoogte van de situatie van de kwetsbaren in onze Nederlandse samenleving. Welzijn kent deze doelgroep tot achter de voordeur, waarbij andere maatschappelijke organisaties slechts tot aan de voordeur komen.

Welzijn is dé sport- en beweegregisseur voor de kwetsbare groepen in onze samenleving.

Gezamenlijk met o.a. de sportvereniging, het onderwijs, de buurt en de corporaties kan welzijn vanuit zijn kennis en expertise de maatschappelijke uitdaging om deze kwetsbare groepen middels sport en bewegen te betrekken bij onze samenleving vergroten. Door deze bijdrage van Welzijn zullen ook de ambities van het Olympisch Plan en het Nationaal Actie Plan Sport en Bewegen dichterbij komen.

*De welzijnsbranche is daarom **dé sport- en beweegregisseur** voor de kwetsbare groepen in onze samenleving. Waar kan wordt aansluiting gezocht met de bestaande infrastructuur. Wanneer deze niet aanwezig is, organiseert welzijn het zelf.*

Voor de doelgroepen jeugd en jongeren zal aansluiting met de bestaande infrastructuur natuurlijker verlopen dan bij ouderen. Door het gebrek aan kwalitatief goed aanbod zal welzijn het sport- en beweegaanbod voor ouderen vaak zelf moeten organiseren en stimuleren.

Aansluiting vinden met de sportwereld, de buurt, het onderwijs en andere maatschappelijke partners heeft hierbij de eerste prioriteit. Welzijn ziet in deze visie tevens een belangrijke rol weggelegd voor de gemeenten die de taak hebben om integraal sport- en beweegbeleid te maken, partijen bij elkaar te brengen, om te stimuleren de verschillende rollen op elkaar af te stemmen en samen te werken.

Jongerenwerkers leggen makkelijk contact met moeilijk bereikbare jongeren. Ze zijn als professionals bijna monopolistisch op dit gebied. Laaggeschoolde jongeren komen automatisch op ze af. Ze weten wat er in de buurt te doen is en hoe ze jongeren kunnen helpen. Ze zijn de honing waar de bijen vanzelf op af komen. Het jongerenwerk stelt zich open en laagdrempelig op en bouwt de contacten professioneel uit. Hierdoor zijn ze de verbindende schakel, soms zelfs in de aanpak van jeugdwerkloosheid –

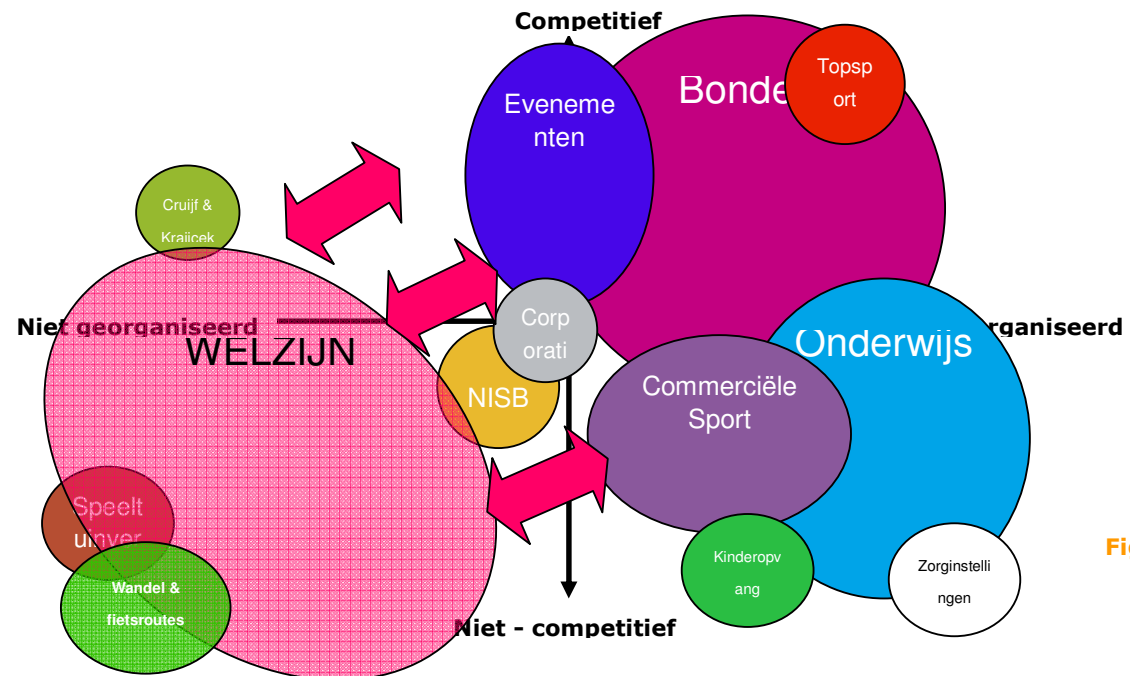
Drs. Jaap Noorda, onderzoeker jongerenwerk

Positionering

Onderstaand geeft een overzicht over hoe welzijn zich graag gepositioneerd ziet binnen het thema sport en bewegen. Onderstaande parameters zijn verdeeld in:

Competitief en niet-competitief: competitief gaat over in hoeverre wedstrijdsport met het winnen van nationale en internationale titels van belang is. Niet competitief behelst het op een zo laag drempelige manier kunnen sport en bewegen zonder dat er sprake is van competitie met anderen.

Georganiseerd en niet-georganiseerd: in hoeverre moet je lid zijn van een organisatie om deel te kunnen nemen aan de sport en beweegactiviteit.

Figuur 2

Voor het creëren van een match tussen sport, bewegen en welzijn geeft het sterrenstelsel gebruik binnen de sportwereld handvaten.

Welzijn wil graag haar positie binnen dit schema verschuiven richting de sportbonden, het onderwijs, de evenementen en de commerciële sport. Door het uitspreken van bovenstaande visie spreekt welzijn zich uit om de maatschappelijke uitdagingen middels sport en bewegen voor de kwetsbare doelgroep in onze samenleving te willen regisseren en waar noodzakelijk te willen organiseren.

Om deze verschuiving te willen en te kunnen bewerkstelligen is het noodzakelijk om doelstellingen met de beoogde maatschappelijke partners te matchen. Zo wordt er bijvoorbeeld vanuit topsportevenementen³ al een stap richting welzijn gezet. Het bereiken van een gerichte maatschappelijke spin-off met meerdere maatschappelijke partners bij toekomstige topsportevenementen is een belangrijk onderdeel in het toekennen van subsidies voor deze evenementen.

Echter, de sportverenigingen zijn voor welzijn in eerste instantie een zeer belangrijke partner in het bereiken van de maatschappelijke doelstellingen rondom sport en bewegen bij de kwetsbare groepen. Een belangrijke vraag is hoe komt deze match tot stand?

De "Match" tussen sport en welzijn

De sportwereld (lees: o.a. sportbonden, koepel organisaties in de sport, provinciale sportraden) is al een aantal jaren bezig om de "sterke verenigingen" in kaart te brengen. Sterke verenigingen waarmee kan worden samengewerkt op gebieden zoals: talentherkenning, talentontwikkeling, sportstimulering, buurtsport en ouderen en sport. Sterke verenigingen die duidelijk hun maatschappelijke waarden niet alleen willen, maar ook kunnen laten zien.

Binnen de sportwereld worden modellen ontwikkeld zoals "sterrenstelsel" of het "brons-zilver-goud systeem" om de sterke verenigingen in kaart te brengen en groei in maatschappelijke verantwoording te stimuleren. Beide systemen (h)erkennen en belonen de sterke verenigingen met een extra ster of een mooiere medaille, naar mate hun maatschappelijke betrokkenheid groter en aantoonbaar wordt.

Onderstaand een verkorte beschrijving van het sterrenstelsel:

- Één ster: het bestaansrecht van een sportvereniging. Hun rol is al belangrijk voor onze samenleving. Daarom altijd één ster
- Twee sterren: de sportvereniging heeft zijn core-business op orde. Leden zijn tevreden, er zijn voldoende vrijwilligers en er zijn geen hoge schulden of andere excessen waardoor de sportvereniging in de problemen dreigt te geraken.

---

³ Beleidskader pilots sportevenementen

Welzijn kan de sportvereniging ondersteunen door:

- Talenterkenning
- De vrijwilligerscentrale
- Ondersteuning bij sportverenigingen
- Advies over sportaccommodaties
- Advies aan topsportorganisaties
- Koppeling met de WMO

- Drie sterren: de sportvereniging organiseert naast haar core-business projecten in de buurt
- Vier sterren: de sportvereniging heeft haar maatschappelijke verantwoording opgenomen in haar beleidsplan en voert meerdere projecten voor ouderen en jongeren in de buurt uit
- Vijf sterren: de sportvereniging voert in samenwerking met meerdere maatschappelijke partners een gezamenlijk beleid waarbij sport en bewegen als belangrijk middel gelden voor de buurt, de wijk en de gemeente rondom de volgende thema's: sociale cohesie, talentontwikkeling, gezondheid, overlast, normen en waarden etc.

Bovenstaande geeft welzijn handvaten voor een match met de sportwereld. Welzijn zou aansluiting kunnen zoeken bij het sterrenstelsel.

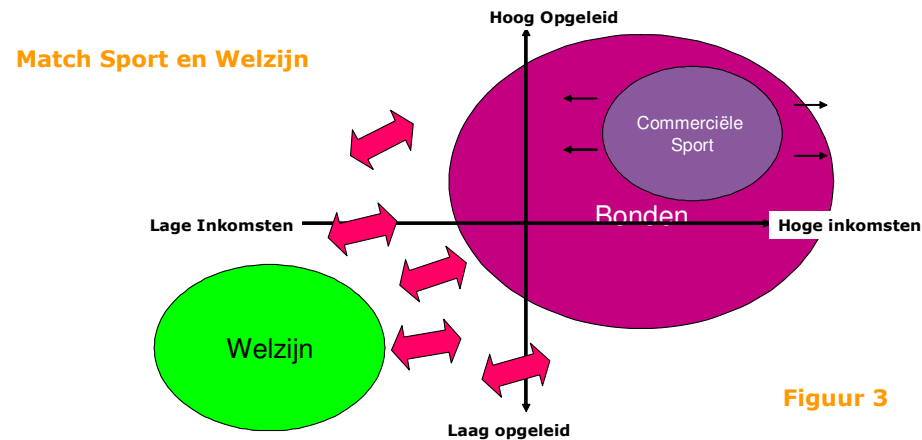
De core-business van de sportvereniging is zorgen dat de leden tevreden zijn, competitie kunnen spelen en/of regelmatig kunnen trainen. De belangrijkste werkzaamheden van welzijn zijn om kwetsbare groepen zoveel mogelijk te betrekken bij onze maatschappij.

De maatschappelijke rol die wordt gezocht bij de sportvereniging raakt het werkveld van welzijn. Een werkveld waar er door samenwerking tussen sport en welzijn voor kwetsbare groepen veel winst te behalen valt. De rol van de sportvereniging voor welzijn is hierin meestal duidelijk. De sportvereniging zorgt voor een sportactiviteit waardoor kwetsbare groepen, meestal met elkaar gaan sporten en bewegen. De rol van welzijn voor sport is vaak minder duidelijk aanwezig. Toch kan deze rol aanzienlijk zijn:

- Talenterkenning. Welzijn is dagelijks te vinden in de buurt en in de wijk. Talentvolle sportende jongeren kunnen worden gesignaleerd door de welzijnswerkers en worden doorverwezen naar de "sterke sportvereniging". Ledengroei en verbeterde sportieve resultaten kunnen hiervan het resultaat zijn.
- Vrijwilligerscentrale. Veel welzijnsorganisaties beschikken over een vrijwilligerscentrale. Deze vrijwilligerscentrale kan worden ingezet om het groeiende tekort aan vrijwilligers in de sport aan te pakken. Sport en welzijn dienen hiervoor met elkaar afspraken te maken.
- Ondersteuning bij grote maatschappelijke uitdagingen bij de sportvereniging. De sportverenigingen met de grootste uitdagingen in Nederland zijn veelal te vinden in de nationaal bekende mindere wijken. Wijken waar welzijn veelal ook uitgebreid actief is. Wijken waar welzijn tot achter de voordeur op de hoogte is van de situatie van verschillende gezinnen. Welzijn kan deze maatschappelijke uitdaging ondersteunen door haar kennis over en haar netwerk binnen deze kwetsbare groepen te delen met bijvoorbeeld de bonden, de provinciale sportraden en de sportverenigingen. Het is zelfs denkbaar dat op deze manier de veelal verdwenen sportverenigingen in deze wijken weer nieuw leven in kan worden geblazen door deze match tussen sport en welzijn.

- Algemene ondersteuning aan sportverenigingen: in sommige gevallen is het zelfs denkbaar dat een professionele welzijnsorganisatie het maatschappelijke belang van een vrijwillige sportvereniging zo groot vindt dat zij de sportvereniging structureel ondersteunt met haar core-business. Denk hier bijvoorbeeld aan:
  - Administratieve ondersteuning; zodat de telefoon bij de vereniging wordt opgenomen en de contributie op tijd wordt geïnd.
  - Horeca ondersteuning; zodat de sportkantine altijd open is als er activiteiten zijn. De kantine kan dan tevens worden ingezet als leerwerkplek/reintegratieplek.
  - Ledenwerving; welzijn zorgt voor voldoende mensen bij de projecten speciaal opgezet voor de betrokkenheid van kwetsbare groepen te vergroten.
- Advies over fysieke plaatsing van sportaccommodaties
Welzijn heeft overzicht over de hard- en software van de wijk en de buurt. Hierdoor zijn zij in staat om advies te geven over sportaccommodaties in de wijk. Denk hierbij ook aan playgrounds, speelveldjes, loop- en wandelroutes en parken etc.
- Advies aan topsportorganisaties
Veel van de mensen in de kwetsbare groepen hebben behoefte aan positieve rolmodellen. Topsport(organisaties) kunnen deze rolmodellen bieden. Echter, deze rolmodellen uit de sport zijn niet altijd bewust van situatie van deze kwetsbare groepen. Begeleiding vanuit welzijn kan hierbij een goede aanvulling zijn.
- Koppeling met WMO: Welzijn kan sport directer koppelen aan de WMO. De WMO is in de gemeenten direct gekoppeld aan de kwetsbare groepen in onze samenleving.

Figuur 3

“Sportsterrenstelsysteem” voor welzijn

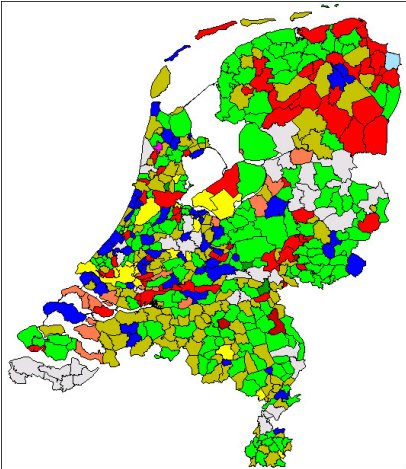
Door effectief samen te werken kunnen sport en welzijn maatschappelijk succesvol zijn. De doelgroep waarvoor de maatschappelijke uitdaging het grootst is en waar sport en bewegen een succesvol middel kan zijn, is tevens de doelgroep van welzijn. Het betreft hier kwetsbare groepen, die veelal laag opgeleid zijn en lage inkomsten hebben. Een doelgroep waar de focus van de sportwereld (zie figuur 3) in eerste instantie niet ligt.

Door welzijn ook met een sterrenstelsysteem te laten werken is het mogelijk om sport en welzijn te matchen met elkaar. Welzijn kan dan sterren verdienen door de rol van sport beter te benutten ten behoeve van het welzijn van onze samenleving.

Een welzijnsorganisatie kan op de volgende manier zijn sterren verdienen:

- Één ster:** als de welzijnsorganisatie bewust is van de mogelijkheden met sport en bewegen ten aanzien van haar doelgroep door dit aan te geven in haar beleid.
- Twee sterren:** als de welzijnsorganisatie sport- en beweegactiviteiten uitvoert voor haar doelgroep.
- Drie sterren:** als de welzijnsorganisatie vanuit een eigen sport- en beweegbeleidsplan activiteiten voor de doelgroep uitvoert.
- Vier sterren:** als een welzijnsorganisatie vanuit een eigen sport- en beweegbeleidsplan door het inschakelen van andere maatschappelijke partners activiteiten uitvoert.
- Vijf sterren:** als een welzijnsorganisatie een integraal sport- en beweegbeleidsplan gezamenlijk met andere maatschappelijke partners heeft ontwikkeld en uitvoert.

Op deze manier vindt er een match plaats tussen de ontwikkeling om de sportverenigingen maatschappelijk actief te krijgen en de welzijnsorganisaties sportbewuster te krijgen. Een stevigere welzijns glans over de sterren is gewenst, omdat zij dienen te schitteren in het belang van de visie en de missie van welzijn. De volgende stap is dan ook de verdere uitwerking van het concept “sterren voor welzijn” parallel met de te lopen pilots.

Vervolgstappen

Nu de visie en de gewenste positie van welzijn binnen de sportwereld zijn bepaald is het van belang om hiermee concreet en per direct aan de slag te gaan. De stap naar de implementatie. Van de visie naar de strategie en de tactiek, naar de implementatie voor de operatie. Pilots kunnen ervoor zorgen dat de verschillende handvaten uit dit document concreet en operationeel worden gemaakt:

- De match tussen welzijn en sport kan locatie specifiek worden getest
- De kans rondom de vrijwilligerscentrale kan verder vorm worden gegeven
- Het koppelen aan lokaal WMO-beleid kan samen door sport en welzijn worden opgepakt
- De successen van de pilot kunnen breed binnen welzijn onder de aandacht worden gebracht
- Het sterrensysteem wordt dan nog concreter, waardoor er meer inhoud aan gegeven kan worden.

Living Vision adviseert de MO-Groep WM&D om met dit document als leidraad pilots bij 3-4 gemeenten te gaan uitvoeren. Niet elke gemeente of welzijnsorganisatie is hetzelfde, waardoor pilots in verschillende omgevingen (stedelijk, Vinex, platteland etc) een verschillend beeld zullen geven. De kennis uit deze verschillende omgevingen geeft welzijn verscheidene werkwijzen en modellen.

Living Vision stelt de volgende omgevingen voor:

- Gemeenten waar veel vergrijzing is: bijvoorbeeld binnen de provincies Limburg en Zeeland. Weert en Middelburg zijn twee gemeenten waar tijdens deze visievorming contact mee is geweest.
- Gemeenten met veel jeugd en jongeren: bijvoorbeeld Utrecht, Rotterdam, Amsterdam of Ede/Wageningen
- Gemeenten die een duidelijke regiofunctie hebben: bijvoorbeeld Zwolle, Leeuwarden of Enschede.

Doelstelling van de pilot is om de welzijnsorganisatie te begeleiden zodat de bewustwording van de mogelijkheden met sport en bewegen groter wordt en er een stappenplan wordt gemaakt met duidelijke handvaten om te klimmen op de ladder. Hiervoor zal in samenwerking met de gekozen welzijnsorganisatie:

- In kaart worden gebracht wat het huidige sterrenniveau is

A dream you dream alone is only a dream. A dream you dream together is reality –

John Lennon

- Worden aangegeven waar in relatie tot de gekozen doelgroep aan gewerkt kan worden. Dit geldt zowel binnen de eigen organisatie als voor de omgeving
- De sport- en bewegingomgeving inclusief de doelgroepen en mogelijke partners waarop de betreffende welzijnsorganisatie zich gaat richten in kaart worden gebracht
- Een sport- en bewegingsplan worden opgesteld waarlangs “sterren” kunnen worden verdiend
- De positie van de welzijnsorganisatie binnen de pilot gemeente wordt versterkt
- De resultaten naar lokale en nationale betrokkenen worden gecommuniceerd. Bestaande communicatiekanalen zullen hiervoor worden gebruikt

Start en Communicatie

Met als doel voldoende draagvlak te creëren, verdient het aanbeveling dat de MO-Groep WM&D deze sport- en bewegingsvisie breed uitdraagt. Leden van de MO-Groep WM&D, de sportwereld, onderwijs en gemeenten dienen hierbij de eerste focus te hebben. Communicatie over de rol die welzijn wenst binnen de sport- en bewegingsketen, is een rol die maatschappelijke meerwaarde oplevert. Deze winst dient te worden verteld.

Omdat de maatschappelijke discussie rondom sport en bewegen in volle gang is, is het van belang om de pilots spoedig op te starten. De uitkomsten van de pilots ondersteunen de gekozen positie van welzijn binnen de sport- en bewegingsketen. Resultaten van de pilots worden gecommuniceerd via o.a. de website van de MO-Groep en het magazine van de MO-groep. Additionele media kanalen voor de versterking van de (boodschap van) de positie zullen worden gezocht waarbij hier onder enkele voorbeelden zijn benoemd:

- Sport, Bestuur en Management
- Vereniging, Sport en Gemeenten
- SportknowhowXL
- combinatiefunctionaris.nl
- sportbewegenenonderwijs.nl.
- Regio TV en regiobladen

Bij een start mei/juni 2010 is het mogelijk om nog dit jaar de eerste uitkomsten van de pilot kenbaar te maken. Hiervoor dienen de maanden mei/juni/juli/augustus als voorbereiding, het bepalen van de huidige positie en het opstellen van een sport- en bewegingsplan. In september kan dan daadwerkelijk met activiteiten en samenwerking worden gestart. Doorlooptijd van een pilot is dan één school/sportseizoen (september – juli).